

Súd:	Najvyšší súd SR
Spisová značka:	1Cdo/12/2024
Identifikačné číslo spisu:	8116212615
Dátum vydania rozhodnutia:	26.08.2025
Meno a priezvisko:	Mgr. Peter Melicher
Funkcia:	sudca
ECLI:	ECLI:SK:NSSR:2025:8116212615.2

UZNESENIE

Najvyšší súd Slovenskej republiky v spore žalobcu I. T., narodeného XX. C. XXXX, G., Q. XX, zastúpeného advokátom JUDr. Michalom Fecíľakom, so sídlom Prešov, Jesenná 8, proti žalovanému Mestu Prešov, so sídlom Prešov, Hlavná 73, IČO: 00 327 646, zastúpenému advokátom JUDr. Alojzom Naništom, so sídlom Prešov, Sládkovičova 8, o zaplatenie 68.030,82 eura s prísl., vedenom na Okresnom súde Prešov pod sp. zn. 19C/206/2016, o dovolaní žalobcu proti rozsudku Krajského súdu v Prešove z 25. mája 2023 sp. zn. 22Co/21/2022-778, takto

rozhodol:

Rozsudok Krajského súdu v Prešove z 25. mája 2023 sp. zn. 22Co/21/2022-778 z r u š u j e a v e c m u v r a c i a n a d ě ľ š i e k o n a n i e .

Odôvodnenie

1. Okresný súd Prešov (ďalej len „súd prvej inštancie“) v poradí druhým rozsudkom z 20. januára 2022 č.k. 19C/206/2016-705 žalobu zamietol (výrok I.), žalovanému priznal vo vzťahu k žalobcovi nárok na 100 % náhradu trov konania, o ktorej výške bude rozhodnuté súdom prvej inštancie samostatným uznesením (výrok II.).

1.1. V odôvodnení konštatoval, že predmetom konania je nárok žalobcu, ktorý je potrebné posúdiť podľa zákona č. 66/2009 Z.z. o niektorých opatreniach pri majetkovoprávnom usporiadaní pozemkov pod stavbami, ktoré prešli zo štátu na obce a VÚC, konkrétne išlo o pozemky (parcely KN-E č. XXX/X- orná pôda o výmere 60m2, parcely KN C č. XXXX/XX - orná pôda o výmere 789 m2, parcely KN-C č. XXXX/XX - orná pôda o výmere 821 m2 kat. úz. D. spolu vo výmere 1670 m2) pod miestnou komunikáciou, ktorú žalovaný vlastnil. Súd mal za to, že sa jednalo o povolenú stavbu. Konštatoval však, že finančná náhrada za zriadenie vecného bremena podľa § 4 ods. 1 zákona č. 66/2009 Z.z. je jednorazová a nemá charakter opakovaného plnenia, tento nárok vzniká iba pôvodnému vlastníkovi pozemku a v súdnom konaní ho môže úspešne uplatniť iba v zákonom stanovenej premlčacej lehote, ktorá začína plynúť od účinnosti tohto zákona. V čase, kedy sa žalobca stal vlastníkom, ešte pozemkové úpravy vykonané neboli. Vzhľadom na to žalobu zamietol. O trovách konania rozhodol podľa § 255 ods. 1 CSP.

2. Krajský súd v Prešove (ďalej len „odvolací súd“) o odvolaní žalobcu rozhodol v poradí druhým

rozsudkom z 25. mája 2023 sp. zn. 22Co/21/2022-778 tak, že rozsudok súdu prvej inštancie vo výroku I. zmenil tak, že žalovaný je povinný zaplatiť žalobcovi 1.152 eur spolu s 5 % úrokom z omeškania ročne zo sumy 877,20 eura od 08. októbra 2016 a zo sumy 274,80 eura od 06. januára 2018 do zaplattenia, a to do 3 dní od právoplatnosti rozsudku (výrok I.), v prevyšujúcej zamietavej časti rozsudok súdu prvej inštancie vo výroku I. potvrdil (výrok II.), stranám sporu náhradu trov prvoinštančného ani odvolacieho konania nepriznal (výrok III.). Rozhodol bez nariadenia pojednávania s tým, že dovolanie je čiastočne dôvodné s poukazom na právne ustanovenia § 1 ods. 1 a § 4 ods. 1 zákona č. 66/2009 Z.z. Žalobca v odvolaní o.i. namietal, že k parcele KN-E č. XXX/X, kat. úz. D. žalovaný nepredložil žiaden dôkaz tak, aby súd mohol vysloviť právny názor, že išlo o povolenú stavbu. V tejto súvislosti odvolací súd uviedol, že aby bolo možné na uplatnený nárok aplikovať zákon č. 66/2009 Z.z., bolo potrebné zo strany žalovaného preukázať vo vzťahu k tejto parcele, že bola v v čase výstavby miestnej komunikácie postavená v súlade s vtedy platnými predpismi (§ 4 ods. 1). Kolaudačné rozhodnutia, ktoré predložil žalovaný sa však týkali len parc. KN-C č. XXXX/XX a parc. č. KN-C č. XXXX/XX, kat. úz. D., žalovaný preto neuniesol dôkazné bremeno a právny dôvod užívania pozemku vo vzťahu k parc. KN-E č. XXX/X - orná pôda o výmere 60 m², kat. úz. D., zákonné vecné bremeno podľa zák. č. 66/2009 Z.z. k nej nevzniklo a je daný len nárok žalobcu vo vzťahu k žalovanému na vydanie bezdôvodného obohatenia. Pri stanovení výšky bezdôvodného obohatenia odvolací súd vychádzal zo znaleckého posudku W.. C. W. č. 9/2016, predmetom ktorého bolo určiť všeobecnú hodnotu nájmu sporných nehnuteľností metódou porovnávania pred jej poškodením pre obdobie roku 2014, 2015 a 2016, vrátane, ako peňažnú čiastku vynaloženú na prenájom porovnateľnej nehnuteľnosti v predmetnom území. Všeobecná hodnota nehnuteľností, ktorých celková výmera je 1.670 m² bola stanovená na 77.595 eur s DPH, čo pri trojročnom plnení je potrebné túto sumu vydeliť tromi a následne výmerou 1.670 m² a dospeje sa k sume 15,488 eur za m² pozemku. Za spravodlivú a primeranú však odvolací súd považoval iba polovicu zo sumy 15,488 eura z m², ktorá predstavuje sumu 7,74 eura za m². Odvolací súd uvádza, že uvedená čiastka je proporcionálna a nie je nad rámec primeraného a rozumného riešenia. (Pre porovnanie napríklad Okresný súd Prešov vo veci vedenej pod sp. zn. 14C/42/2017, v rozsudku zo dňa 25. novembra 2020 vychádzal pri určení ceny nájomného pri parcele v rovnakej lokalite (ul. I.) za obdobie 2015-2020 zo sumy 5,224 eura za m².) Relevanciu má tiež výmera dotknutého pozemku a pri tak nízkej výmere pozemku, akým je predmetný pozemok (60 m²), je suma 7,74 eura za m² akceptovateľná. Uviedol, že z obsahu spisu vyplýva, že žalobca žiadal vydať bezdôvodné obohatenie podľa § 451 a nasl. Občianskeho zákonníka za užívanie parcely KN-E č. XXX/X - orná pôda vo výmere 60 m² v zmysle pôvodnej žaloby za žalované obdobie t.j. od 17. júna 2014 do 16. júna 2016, t.j. za 731 dní a v zmysle rozšírenia žaloby za obdobie od 17. júna 2016 do 31. januára 2017, t.j. za 229 dní, teda celkovo za 960 dní. Všeobecná hodnota nájmu parcely KN E č. XXX/X 7,74 eura za m² na rok/365 dní predstavuje sumu 19,2 eura za m² za 960 dní. Pri výmere parcely KN-E č. XXX/X 60 m² potom bezdôvodné obohatenie žalovaného predstavuje sumu 1.152 eur. Žalobca žiadal úroky z omeškania vo výške 5 % za obdobie omeškania žalovaného po 16. marci 2016. Odvolací súd priznal žalobcovi 5 % úrok z omeškania zo sumy 877,20 eura, vypočítanej za žalované obdobie 731 dní v zmysle pôvodnej žaloby a 5 % úrok z omeškania zo sumy 274,80 eura, vypočítanej za žalované obdobie 229 dní v zmysle rozšírenia žaloby. Pokiaľ žalobca žiadal úroky z omeškania odo dňa podania žaloby, žalovaného vyzval na vydanie, resp. plnenie až v žalobe, žalovanému doručenej až 7. októbra 2016, preto odvolací súd považoval za začatie plynutia lehoty na plnenie, a teda na úroky z omeškania až od 08. októbra 2016. V rozšírenej časti žalobného návrhu odvolací súd z rovnakých dôvodov priznal nárok až od 06. januára 2018 do zaplattenia, keď rozšírený návrh bol žalovanému doručený 05. januára 2018.

2.1. Vo vzťahu k zvyšným parcelám, a to parc. KN-C č. XXXX/XX a parc. KN-C č. XXXX/XX, obe kat. úz. D. ohľadne otázky priznávania jednorázovej náhrady za zákonné vecné bremeno podľa § 4 ods. 1 zákona č. 66/2009 Z.z. poukázal na ustálenú rozhodovaciu prax dovolacieho súdu, ktorá vzniká tomu, kto bol vlastníkom zaťaženého pozemku ku dňu účinnosti zákona, t.j. 01. júla 2009, pričom sa premlčuje v lehote troch rokov, nepredstavujú len rozhodnutia sp. zn. 2Cdo/194/2018 zo dňa 26. augusta 2019 a sp. zn. 8Cdo/17/2019 zo dňa 30. novembra 2020, na ktoré odkázal odvolací súd v zrušujúcom uznesení, ale sú to aj novšie rozhodnutia. Dovolačí súd preferuje priznanie jednorázovej náhrady, vid' rozhodnutia pod sp. zn. 1Cdo/171/2021 z 27. októbra 2021 a sp. zn. 1Cdo/99/2019 z 26. januára 2022, sp. zn. 8Cdo/17/2019, sp. zn. 2Cdo/151/2020 zo dňa 31. marca 2022. Zodpovedaniu otázky, či v prípade, ak vznikol nárok na náhradu za vecné bremeno vzniknuté podľa § 4 zákona č. 66/2009 Z.z. vlastníkovi

pozemku pod stavbou, ktorá je povolená podľa platných právnych predpisov a prešla z vlastníctva štátu na obec alebo vyšší územný celok, má byť táto náhrada vo forme opakujúceho sa alebo jednorazového plnenia, sa venoval dovolací súd aj v rozhodnutí sp. zn. 5Cdo/175/2019 zo dňa 27. apríla 2022. Odkázal pritom na závery rozhodnutí sp. zn. 7Cdo/26/2014, 3Cdo/49/2014 a 8Cdo/17/2019, v ktorých bola riešená otázka náhrady za zákonné vecné bremeno v zmysle zák. č. 66/2009 Z.z. so záverom, že právo na náhradu pri zriadení vecného bremena podľa § 4 ods. 1 zákona č. 66/2009 Z.z. vzniklo ex lege jednorazovo tomu, kto bol vlastníkom zaťaženého pozemku ku dňu účinnosti tohto zákona. Podľa najvyššieho súdu vecné bremeno vzniknuté podľa zákona č. 66/2009 Z.z. treba pokladať vzhľadom na konštrukciu § 2 ods. 1, 2 cit. zák. za nútené obmedzenie vlastníkov síce na dlhý, ale zo zákona vopred určiteľný čas a jednorazová náhrada zohľadňuje povahu a dĺžku trvania núteného obmedzenia vlastníka pozemku pri ustálení výšky tejto náhrady. S poukazom na ustálenú rozhodovaciu prax dovolacieho súdu v otázke jednorazovej náhrady za zriadenie vecného bremena v zmysle § 4 zákona č. 66/2009 Z.z. žalobcovi preto nie je možné priznanie opakovanej náhrady. Vychádzajúc z vyššie uvedeného záveru mal za to, že žalobcovi vznikol nárok na jednorazovú náhradu dňom účinnosti zákona č. 66/2009 Z.z., ktorá sa premlčuje vo všeobecnej trojročnej premlčacej dobe v zmysle § 101 Občianskeho zákonníka a vzhľadom na žalovaným vznesenú námietku premlčania, potvrdil rozhodnutie súdu prvej inštancie, pokiaľ žalobu v prevyšujúcej časti zamietol. Z vyššie uvedených dôvodov odvolací súd zároveň zmenil rozsudok súdu prvej inštancie vo výroku I. tak, že žalovaný je povinný zaplatiť žalobcovi 1.152 eur spolu s 5 % úrokom z omeškania ročne zo sumy 877,20 eura od 08. októbra 2016 a zo sumy 274,80 eura od 06. januára 2018 do zaplattenia, a to do 3 dní od právoplatnosti rozsudku. V prevyšujúcej zamietavej časti odvolací súd rozsudok súdu prvej inštancie vo výroku I. potvrdil podľa § 387 ods. 1 CSP ako vecne správny. O nároku na náhradu trov konania rozhodol podľa § 396 ods. 1 v spojení s § 262 ods. 1 a § 255 ods. 1 CSP.

3. Žalobca (ďalej aj „dovolateľ“) podal proti predmetnému rozhodnutiu odvolacieho súdu dovolanie, prípustnosť ktorého vyvodzoval z ust. § 420 písm. f) CSP. V tejto súvislosti namietal porušenie práva na spravodlivý proces, bez riadneho odôvodnenia jeho právneho záveru priznaného bezdôvodného obohatenia a posúdenia jej výšky.

V ďalšom namietal nesprávne právne posúdenie veci v právnej otázke, ktorá dovolacím súdom nebola doteraz riešená a od ktorej záviselo rozhodnutie odvolacieho súdu (§ 421 ods. 1 písm. b) CSP). „Má náhrada za obmedzenie vlastníckeho práva k pozemku zákonným vecným bremenom povahu 1-rázovej náhrady, na ktorú vzniklo právo dňom účinnosti zákona 66/2009 Z.z. alebo má povahu opakujúceho sa plnenia, na ktoré vzniká právo postupne až do definitívneho vyriešenia vzťahu k pozemku zaťaženého týmto vecným bremenom?“

Namietal aj nesprávne právne posúdenie veci v právnej otázke, pri riešení ktorej sa odvolací súd odklonil od ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu pod sp. zn. 4Cdo/110/2018 (§ 421 ods. 1 písm. a) CSP). „Môže súd, v prípadoch priznávania finančného plnenia v dôsledku obmedzenia vlastníckeho práva, moderovať (znížiť) podľa vlastnej úvahy výšku takéhoto finančného plnenia, stanovenú na základe znaleckého posudku (druhá otázka) ?“

4. Žalovaný vo vyjadrení k dovolaniu ho navrhol ako nedôvodné odmietnuť.

5. Najvyšší súd Slovenskej republiky (ďalej aj „najvyšší súd“ alebo „dovolací súd“) ako súd dovolací (§ 35 CSP) po zistení, že dovolanie podala v stanovenej lehote (§ 427 ods. 1 CSP) strana zastúpená v súlade so zákonom (§ 429 ods. 1 CSP), v ktorej neprospech bolo napadnuté rozhodnutie vydané (§ 424 CSP), bez nariadenia pojednávania (§ 443 CSP) dospel k záveru, že dovolanie žalobcu bolo podané dôvodne.

6. V zmysle § 419 CSP je proti rozhodnutiu odvolacieho súdu dovolanie prípustné, (len) ak to zákon pripúšťa. Podľa § 420 písm. f) CSP je dovolanie prípustné proti každému rozhodnutiu odvolacieho súdu vo veci samej alebo ktorým sa konanie končí, ak súd nesprávnym procesným postupom znemožnil strane, aby uskutočňovala jej patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces. Dovolanie prípustné podľa § 420 CSP možno odôvodniť iba tým, že v konaní došlo k vade uvedenej v tomto ustanovení (§ 431 ods. 1 CSP). Dovolací dôvod sa vymedzí tak, že dovolateľ

uvedie, v čom spočíva táto vada (§ 431 ods. 2 CSP).

7. Žalobca o.i. napadol rozhodnutie odvolacieho súdu aj z dôvodu uvedenom v § 420 písm. f) CSP, kde namietal nedostatočné odôvodnenie, keď v časti nárok posúdil ako bezdôvodné obohatenie, moderoval výšku priznaného bezdôvodného obohatenia a následne znížil uplatnenú náhradu.

8. Podľa § 420 písm. f) CSP, v zmysle ktorého je dovolanie prípustné proti každému rozhodnutiu odvolacieho súdu vo veci samej alebo ktorým sa konanie končí, ak súd nesprávnym procesným postupom znemožnil strane, aby uskutočňovala jej patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces.

9. Pod porušením práva na spravodlivý proces v zmysle § 420 písm. f) CSP treba rozumieť nesprávny procesný postup súdu spočívajúci predovšetkým v zjavnom porušení kogentných procesných ustanovení, ktoré sa vymyká nielen zo zákonného, ale aj z ústavnoprávneho rámca, a ktoré (porušenie) tak zároveň znamená aj porušenie ústavou zaručených procesných práv spojených so súdnou ochranou práva. Ide napr. o právo na verejné prejednanie sporu za prítomnosti strán sporu, právo vyjadriť sa ku všetkým vykonaným dôkazom, právo na zastúpenie zvoleným zástupcom, právo na riadne odôvodnenie rozhodnutia, na predvídateľnosť rozhodnutia, na zachovanie rovnosti strán v konaní, na relevantné konanie súdu spojené so zákazom svojvoľného postupu a so zákazom denegatio iustitiae (odmietnutie spravodlivosti).

10. Pod „prekvapivým rozhodnutím“ sa v rozhodovacej činnosti najvyššieho súdu rozumie rozhodnutie, ktorým odvolací súd, na rozdiel od súdu prvej inštancie, za rozhodujúcu považoval skutočnosť, ktorú nikto netvrdil alebo nepopieral, resp. ktorá nebola predmetom posudzovania súdom prvej inštancie. Prekvapivým je rozhodnutie odvolacieho súdu, nečakane založené na iných právnych záveroch než rozhodnutie súdu prvej inštancie (porovnaj 3Cdo/102/2008), resp. rozhodnutie z pohľadu výsledkov konania na súde prvej inštancie nepredvídateľne založené na iných dôvodoch, než na ktorých založil svoje rozhodnutie súd prvej inštancie, pričom strana sporu v danej procesnej situácii nemala možnosť namietat nesprávnosť nového právneho názoru, zaujatého až v odvolacom konaní (porovnaj 5Cdo/46/2011).

11. O tzv. prekvapivé rozhodnutie ide predovšetkým vtedy, ak odvolací súd založí svoje rozhodnutie vo veci na iných právnych záveroch ako súd prvej inštancie, za súčasného naplnenia tej okolnosti, že proti týmto iným (odlišným) právnym záverom odvolacieho súdu, nemá strana konania možnosť vyjadrovať sa, právne argumentovať, prípadne predkladať nové dôkazy.

12. Aj Ústavný súd Slovenskej republiky definoval, že prekvapivosť rozhodnutia môže spočívať v aplikácii právnej normy, ktorá dosiaľ v konaní nebola použitá sporovými stranami ani súdom, alebo v zmene právneho názoru súdu vyvolanej dôkazom vykonaným alebo skutočnosťou zistenou až v odvolacom konaní, ku ktorým sa účastník nemal možnosť vyjadriť (porovnaj III. ÚS 52/2019).

13. Z odôvodnenia rozhodnutia súdu prvej inštancie vyplýva, že nárok žalobcu celý posúdil podľa zákona č. 66/2009 Z.z., keď mal zo zisteného skutkového stavu za to, že išlo o povolenú stavbu. Na rozdiel od tohto záveru, odvolací súd vo svojom rozhodnutí zaujal názor a to bez nariadenia pojednávania, že žalobca nepreukázal žiadnou listinou (neunesol dôkazné bremeno), že stavba - miestna komunikácia na pozemku parc. č. KN-E č. XXX/X - orná pôda o výmere 60 m² v kat. úz. D.), bola postavená v súlade s právnymi predpismi a posúdil tento nárok žalobcu ako nárok na vydanie bezdôvodného obohatenia podľa § 451 a nasl. Občianskeho zákonníka, ktorý žalobcovi priznal v sume 1.152 eur s príslušenstvom.

13.1. Ak odvolací súd zmenil svoj názor o skutkovej okolnosti týkajúcej sa toho, či vyššie uvedená stavba bola povolená, bol povinný nariadiť pojednávanie a ešte pred vyhlásením rozhodnutia ju označiť ako spornú (keďže tak neurobil súd prvej inštancie), a tak umožniť stranám, aby na vzniknutú procesnú situáciu zareagovali. Ak tak neurobil, a za rozhodnú považoval skutočnosť - neunesenie dôkazného bremena žalobcu v časti sporného pozemku ktorej sa nárok týka, a na jej základe posúdil nárok žalobcu

odlišne, prijatím záveru o nároku na bezdôvodné obohatenie, bolo jeho rozhodnutie v tejto časti založené na nových dôvodoch, pričom žalobca nemal v danej procesnej situácii možnosť namietat' nesprávnosť právneho záveru odvolacieho súdu, čím mu odvolací súd znemožnil, aby uskutočňoval svoje procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces v zmysle § 420 písm. f) CSP.

14. Vzhľadom na zistenie, že v konaní došlo k procesnej vade podľa § 420 písm. f) CSP, čo je okolnosťou, pre ktorú musí dovolací súd napadnuté rozhodnutie vždy zrušiť, pretože rozhodnutie vydané v konaní postihnutom tak závažnou procesnou vadou nemôže byť považované za správne, najvyšší súd rozsudok odvolacieho súdu v celom rozsahu zrušil (§ 449 ods. 1 CSP) a vec mu vrátil na ďalšie konanie (§ 450 CSP).

15. V ďalšom konaní sa odvolací súd bude dôsledne zaoberať všetkými dovolacími námietkami žalobcu a bude dbať na to, aby odôvodnenie jeho rozhodnutia obsahovalo náležitosti podľa § 220 ods. 2 CSP.

16. Ak bolo rozhodnutie zrušené a vec vrátená na ďalšie konanie, súd prvej inštancie a odvolací súd sú viazaní právnym názorom dovolacieho súdu (§ 455 CSP). Ak dovolací súd zruší rozhodnutie a ak vráti vec odvolaciemu súdu alebo súdu prvej inštancie na ďalšie konanie, rozhodne tento súd o trovách pôvodného konania a o trovách dovolacieho konania (§ 453 ods. 3 CSP).

17. Toto rozhodnutie prijal senát najvyššieho súdu pomerom hlasov 3 : 0.

Poučenie:

Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok.